

**“ZOALS DE OUDEN ZONGEN, ZO PIEPEN DE
JONGEN ... AL LANG NIET MEER!”**

**Omgaan met je leerlingen, in relatie tot de
postmoderne samenleving**

1. INLEIDING

2. HERFSTTIJ DER MODERNITEIT

3. DRIE NORMATIEVE TIJDPERKEN

4. ASSENSUS EN EEN INTERNALISTISCHE ETHIEK

5. ONDERWIJS EN GEZAG

1. INLEIDING

- criminologisch perspectief:
  - *sociologische én psychologische insteek*
  - *probleemgedrag als vertrek voor reflectie over preventie (o.a. de preventiepiramide) en herstel (o.a. de herstelpiramide)*
  - www.johandeklerck.be
- uitgangspunt:
  - *nu: "herfst-winter" van de moderniteit of postmoderniteit*
  - *verschuivende verhoudingen tussen leerkrachten, leerlingen, ouders, ...*
  - *we moeten op zoek naar andere vormen van omgang en gezag*
  - *een ontmoetingsgerichte schoolcultuur als antwoord?*
- heropfrissing van 25 november '19: veel nieuwe deelnemers
- cyclisch-existentiële benadering

© www.johandeklerck.be

3

3

EXISTENTIEEL

Commercial, 2009

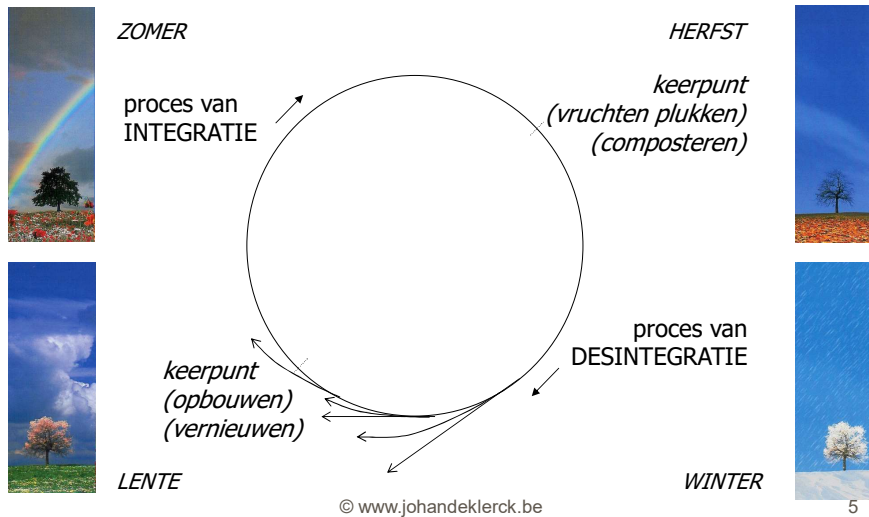

© www.johandeklerck.be

4

4

seizoenen in de natuur DE CYCLUS VAN INTEGRATIE-DESINTEGRATIE

5

EVEN NADENKEN

Hoe ervaar de omgang, taalgebruik, ... met je leerlingen, de ouders, tussen leerkrachten in de klas- en schoolomgeving? Is dit veranderd in de voorbije tien, twintig jaar (bv. toen je zelf nog leerling was)?

Wat? Hoe? Zoek concrete voorbeelden

- * **BREAKOUT ROOMS 4 PERSONEN**
- * **PLENAIRE TERUGKOPPELING**

© www.johandeklerck.be

6

6

1. INLEIDING

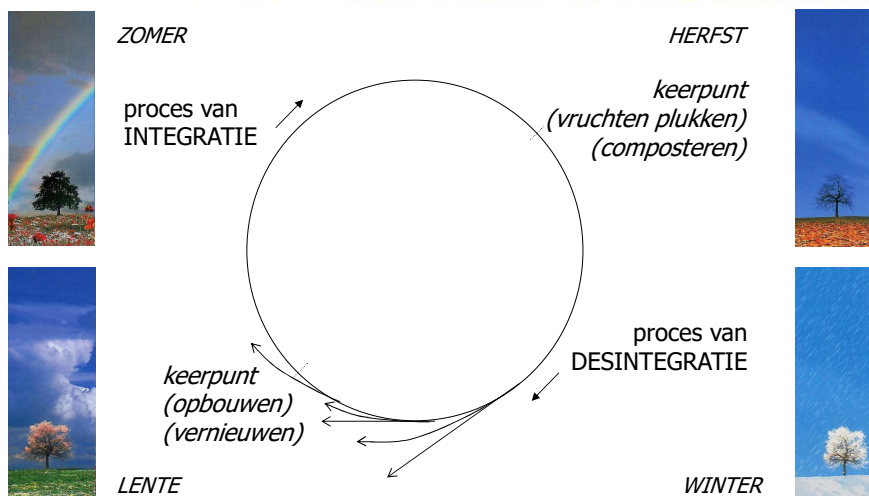
2. HERFSTTIJ DER MODERNITEIT

3. DRIE NORMATIEVE TIJDPERKEN

4. ASSENSUS EN EEN INTERNALISTISCHE ETHIEK

5. ONDERWIJS EN GEZAG

seizoenen in de natuur
DE CYCLUS VAN INTEGRATIE-DESINTEGRATIE

RECENTE MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN

Herfsttijd der moderniteit:

* 150-200 jaar natiestaten: van 'lente' naar 'herfst', of:

* Van een consensus-, naar dissensus-, naar assensusamenleving

ZOMER

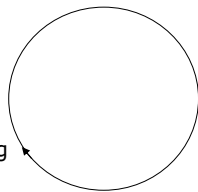

HERFST

INTEGRATIE

consensus-
samenleving
1800-

LENTE

dissensus-
samenleving
1970-

DESINTEGRATIE

assensus-
samenleving
2000-

WINTER

DE 'REDE' ALS HOEKSTEEN VAN DE
MODERNITEIT:

- * politiek: parlementaire democratie
- * economie: burgerlijk kapitalisme
- * geloof: scheiding kerk en staat

DRIE FASEN IN NORMATIVITEIT:

- * consensus
- * dissensus
- * assensus

© www.johandeklerck.be 9

9

SAMENLEVING IN DESINTEGRATIE

* *PERSOONLIJK:*

- . herfst-wintergevoel
- . gevoel van controleverlies
- . angst en onveiligheidsgevoelens

* *MAATSCHAPPELIJK:*

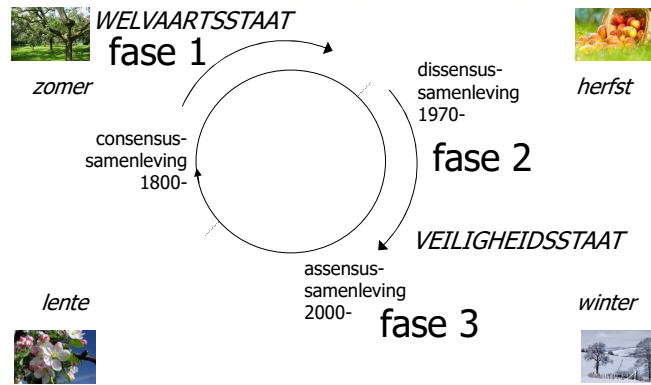
- . afbrokkeling van de traditionele structuren
- . verandering, instabiliteit en onvoorspelbaarheid
- . de toekomst als dreiging
- . afbraak van consensus en hiërarchie
- . horizontalisering van relaties
- . groeiende afstanden, toename aan conflicten

© www.johandeklerck.be

10

10

EEN SAMENLEVING IN DESINTEGRATIE van welvaartsstaat naar veiligheidsstaat

- * *welvaartsstaat: (streven naar) welvaart als dominant thema*
- * *veiligheidsstaat: (streven naar) veiligheid als dominant thema*

© www.johandeklerck.be

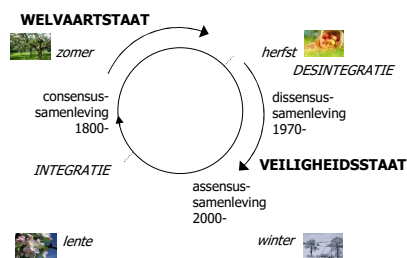
11

11

EEN SAMENLEVING IN DESINTEGRATIE van welvaartsstaat naar veiligheidsstaat

* *welvaartsstaat:*
(streven naar) welvaart als dominant thema:

- . groei en expansie
- . integratie als dynamiek (lente-zomer)
- . hoogtepunt: golden sixties
- . toekomst als verlangen

* *veiligheidsstaat:*
(streven naar) veiligheid als dominant thema:

- . recessie en inkrimping
- . desintegratie als dynamiek (herfst-winter)
- . crisissen als rode draad
- . toekomst als dreiging

© www.johandeklerck.be

12

12

OF: ... NAAR EEN VEILIGHEIDSSAMENLEVING (I)

VEILIGHEID:

- Ontstaan van de risicosamenleving (U. Beck), het preventie- en veiligheidsdiscours in de politiek, de media, de publieke opinie;
- nood aan controle: herleid tot die domeinen waar we grip op hebben
- Veiligheidsobsessie, met criminaliteit in de (semi-)publieke sfeer als focus;
- 'Existential Insecurity' (Z. Bauman) - 'Ontological Insecurity' (A. Giddens);

EN: ... NAAR EEN BEMIDDELINGSSAMENLEVING (II)

INTOLERANTIE EN CONFLICTEN:

- van macro-conflicten naar een opeenstapeling van micro-conflicten
- onderhandeling op alle maatschappelijke domeinen
- opkomst van bemiddeling: dader-slachtoffer, familie, milieu, arbeid, intercultureel, school, internationaal, buurt, etc.
- bemiddeling: teken van een samenleving in desintegratie; dit herhaalt zich in de geschiedenis (cf. J. Duss-Von Werdt)

HERFST/WINTER DER MODERNITEIT en de jongeren: een problematische toekomst (1)

- . jeugd als beeld, weerspiegeling van een problematische toekomst
- . jeugd als 'zondebokken' van de maatschappelijke onzekerheid of 'existential insecurity'
- . 'delinquentie' in de publieke ruimte als makkelijk doelwit: cultuur van het "slachtofferschap" met jongeren als dader
- . overlast en intolerantie (0-tolerantie = 100% overlast)
- . weinig ontsnappingsmogelijkheid aan institutionele controle
- . afgrenzing t.a.v. de verregaande penetratie door de commerciële ruimte in de private levenssfeer: social media, ... ?

© www.johandeklerck.be

15

15

HERFST/WINTER DER MODERNITEIT en de jongeren: oude en nieuwe kwetsbaarheid (2)

- . de oude vormen kwetsbaarheid gaan verder
bv. kansarmoede, sociale achterstelling
- . problemen in 'goede' gezinnen: nieuwe kwetsbaarheid is steeds minder 'klasse-gebonden'
bv. opvoeding volgens de agenda; kinderen aan hun lot overgelaten in een verarmende weelde; ongelijke verdeling van risico's ('risk society'); echtscheidingen: jobverlies
- . van sociale naar psychiatrische probleemdefinitie door individualisering
- . verhoogde aandacht voor psychische problemen, dus toenemende differentiëring in diagnosestelling ("ieder kind zijn label")
- . geïntegreerde persoonlijkheid ontwikkelen in een veelheid aan prikkels
bv. kick- en flashes-samenleving; toegankelijkheid en gewooneheid van pepdrankjes, fastfood, alcohol, drugs; geweldspelletjes; internet

© www.johandeklerck.be

16

16

EVEN NADENKEN

Wat leerde je bij? Welk inzicht neem je mee? Welke vragen heb je? ...

? : "dit riep bij mij deze vraag op ..."

! : "ik kreeg dit inzicht ..."

/■■■ : "dit wil ik er aan toevoegen ..."

- * *BREAKOUT ROOMS 4 PERSONEN*
- * *PLENAIRE TERUGKOPPELING*

© www.johandeklerck.be

17

17

*SOM Leuven, Leerlabo
Webinar 3 mei 2021*

1. INLEIDING

2. HERFSTTIJ DER MODERNITEIT

3. DRIE NORMATIEVE TIJDPERKEN

4. ASSENSUS EN EEN INTERNALISTISCHE ETHIEK

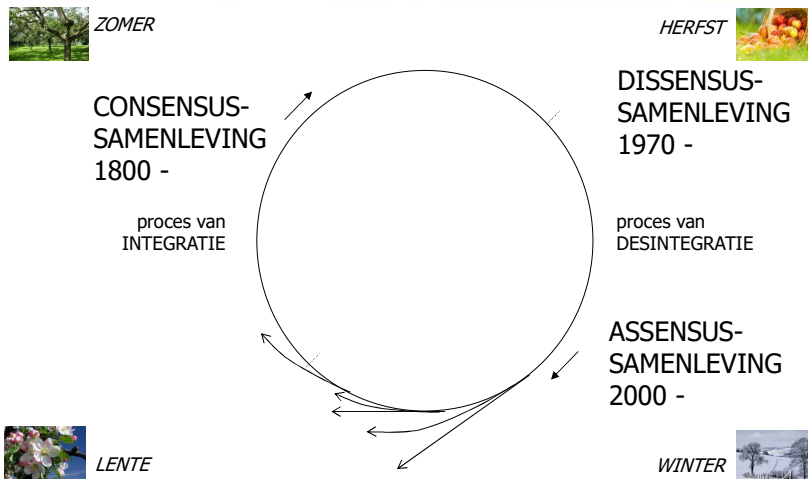
5. ONDERWIJS EN GEZAG

© www.johandeklerck.be

18

18

DRIE TIJDPERKEN IN 200 JAAR MODERNITEIT: consensus – dissensus – assensus

© www.johandeklerck.be

19

19

200 JAAR MODERNITEIT drie vormen van normativiteit in school en opvoeding

* Drie normatieve 'tijdperken': consensus -> dissensus -> assensus

. *consensus (tot 1970): "... omdat ik het zeg !"*

- . gezagsrelatie: **verticaal**
- . dwingend, autoritair
- . disciplinerend: de norm is absoluut en wordt niet in vraag gesteld

. *dissensus (na 1970): "... het is beter omdat ..."*

- . gezagsrelatie: **verticaal**
- . inspraak, participatief
- . emanciperend: de norm is relatief, wordt gemotiveerd en soms bijgestuurd

. *assensus (na 2000): "... ik zie het zus ..." – "... en ik zie het zo ..."*

- . gezagsrelatie: **horizontaal**
- . **overleg, onderhandeling, bemiddeling**
- . co-constructie van de norm: dialoog rond ervaringen en argumenten

* Drie 'types' opvoeders, begeleiders, leerkrachten, ...

© www.johandeklerck.be

20

20

200 JAAR MODERNITEIT drie vormen van normativiteit

- * de laatmoderne samenleving leidt tot verschuivingen in normativiteit, menselijke interactie, opvoeding en gezag
- * drie normatieve tijdperken: consensus, dissensus, assensus:
-> drie 'soorten' opvoedingsstijlen, leerkrachten, begeleiders
- * laatmoderniteit: van externe naar interne normativiteit:
-> gezagsproblemen, conflictaanpak: wat werkt nog?
-> voorbeelden: rechtspraak (consensus ?), vakbonden (dissensus ?), opvoeding en onderwijs ("het werkt niet meer...")
- * ASSENSUS, normatieve basis voor:
  - . DIVERSITEITS-samenleving: veelheid culturen, veelheid opvattingen
  - . verruimde mondigheid, betwistingen van afspraken, besluiten, reglementen, ...
  - . beroepen en jurisdisering in onderwijs- en welzijnssector

© www.johandeklerck.be

21

21

VERSCHUIVINGEN IN DE NORMATIVITEIT (1) de omgeving: afbrokkeling van een objectieve ethiek

- * Belonen en straffen is gebaseerd op een collectieve normopvatting (school, buurt, dorp, samenleving, thuis en op straat)
- * De vroegere collectieve normopvatting:
  - . brokkelt af: zowel binnen als buiten de school
  - . wordt onstabiel: vandaag 'zo', morgen 'zus'
  - . wordt complex: veelheid aan opvattingen, kansen, stijlen, individualisering ("die mag (niet), want ...")
- * Eénduidige goed- en afkeuring - expliciet én impliciet - is er steeds minder als draagvlak
- * De collectieve normopvatting verdwijnt -> ontstaan van tegenstrijdige ervaringen en hiermee samenhangende ethische standpunten

© www.johandeklerck.be

22

22

VERSCHUIVINGEN IN DE NORMATIVITEIT (2)

de jeugd: een subjectieve ervaringsethiek

- * jongeren beroepen zich meer op eigen ervaringen én op een innerlijke intuïtie
- * jongeren worden ongevoeliger voor 'abstracte', opgelegde normen
- * veel opgelegde regels zijn niet meer ervaringsverbonden voor jongeren
- * jongeren nemen regels aan, maar dit is oppervlakkig en niet in de diepte.
Ze passen zich aan uit pragmatische overwegingen:
'doen zoals gevraagd wordt', 'ik wil geen nota', 'ik wil geen woensdag', 'dat moet zo, en dan heb ik geen last', maar steeds minder uit een diepe betrokkenheid of overtuiging
- * jongeren blijven gevoelig voor pijn en leed
- * jongeren worden 'ethische doe-het-zelvers' in de diepte, vanuit eigen ervaringen: een subjectieve ervaringsethiek

© www.johandeklerck.be

23

23

VERSCHUIVINGEN IN DE NORMATIVITEIT (3)

normativiteit als actieve constructie

- * de éénduidige goed- of afkeuring is sociologisch gezien niet meer mogelijk
- * de verticale gezagsrelatie die hierop berust, komt onder druk te staan
- * het klassieke gezag verdwijnt en er moet gezocht worden naar andere vormen
  - . *inspelen op een subjectieve ervaringsethiek: ervaringsuitwisseling*
  - . *horizontale positionering (zich niet boven stellen): 'beter weten?'*
  - . *authenticiteit in de relatie als motor*
- * volgende andere vormen zijn 'horizontaal' (cf. bemiddelingssamenleving)
  - . *overleg, gesprek, inhoudelijke duiding*
  - . *samen naar een oplossing zoeken in overleg*
  - . *praatrondes, ronde tafelgesprekken, bemiddeling, peer mediation, hergo, ...*
- * belonen en straffen: nood aan een breder kader van actieve ethische constructie in het dagelijkse schoolgebeuren -> existentieel leren

© www.johandeklerck.be

24

24

EVEN NADENKEN

Zoek voorbeelden rond een leerkracht, begeleider, ... met een consensus-, dissensus- en assensus-stijl.

- *Waar situeer je jezelf (eerder)?*
- *Wat werkt wel? Wat niet? Waarom (niet)?*

** BREAKOUT ROOMS 4 PERSONEN
* PLENAIRE TERUGKOPPELING*

*SOM Leuven, Leerlabo
Webinar 3 mei 2021*

1. INLEIDING
2. HERFSTTIJ DER MODERNITEIT
3. DRIE NORMATIEVE TIJDPERKEN
- 4. ASSENSUS EN EEN INTERNALISTISCHE ETHIEK**
5. ONDERWIJS EN GEZAG

HERFST/WINTER DER MODERNITEIT en de jeugd: nieuwe wegen voor ethiek

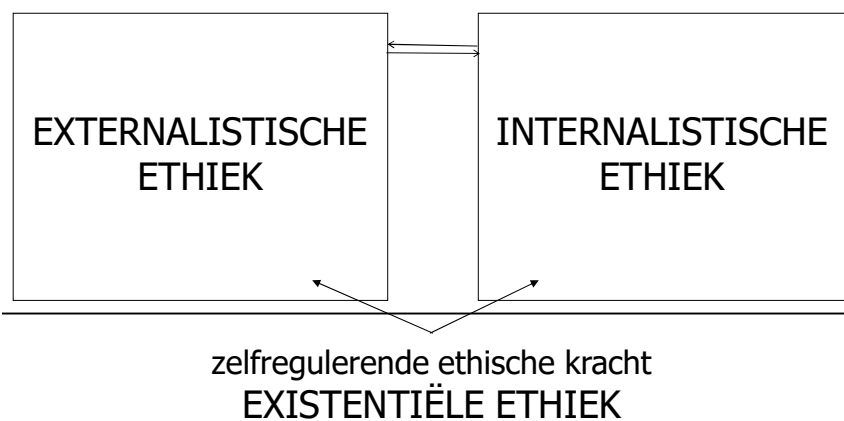
- . van moreel *object* (doen wat men ons oplegt, cf. vroeger)
naar moreel *subject* (mens bepaalt zelf zijn 'goed en kwaad')
- . radicale individualisering in ethische ervaringen en opvattingen
- . existentiële oriëntatie (moreel kompas): niet meer extern, maar **intern** gestuurd
- . **subjectieve ervaringsethiek** is bepalend en niet meer de normatieve kaders
- . ethisch 'oefenen' door even (*virtueel*) *samenklitten* rond *emotionele* thema's en het innemen van emotioneel-ethische standpunten (dis-likes)
- . wat mag? wat mag niet? waarom?
  - . *klassieke afkeuring werkt niet (meer)*
  - . *het ideaal van "het zorgeloze leven" bij idolen ("normative belief")*
  - . *(risico op) stuurloosheid -> existentiële schade*
- . existentiële vaardigheid: dient methodisch geoefend te worden

© www.johandeklerck.be

27

27

ÉÉN EXISTENTIËLE ETHIEK, TWEE UITINGEN (1) externalistische en internalistische ethiek

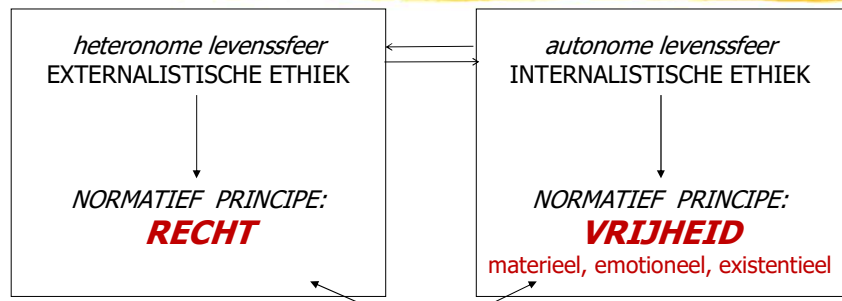

© www.johandeklerck.be

28

28

EEN DUBBEL ANTWOORD OP PROBLEMGEDRAG recht doen – vrijheid herstellen

zelfregulerende ethische kracht
EXISTENTIËLE ETHIEK ALS FUNDAMENT

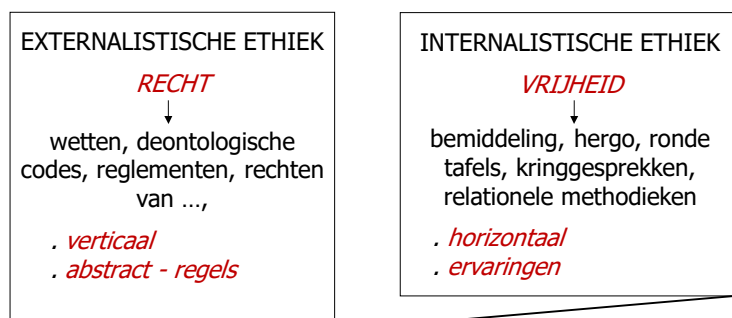
- * *complementaire relatie: verschillend doel én resultaat*
- * *subsidiariteit: eerst 'vrijheid' (levensstroom)*
- * *existentiële ethiek, cf. smsjes*

© www.johandeklerck.be

29

29

EEN EXISTENTIËLE ETHIEK, TWEE UITINGEN (3) *recht* toepassen - herstel van de *vrijheid*

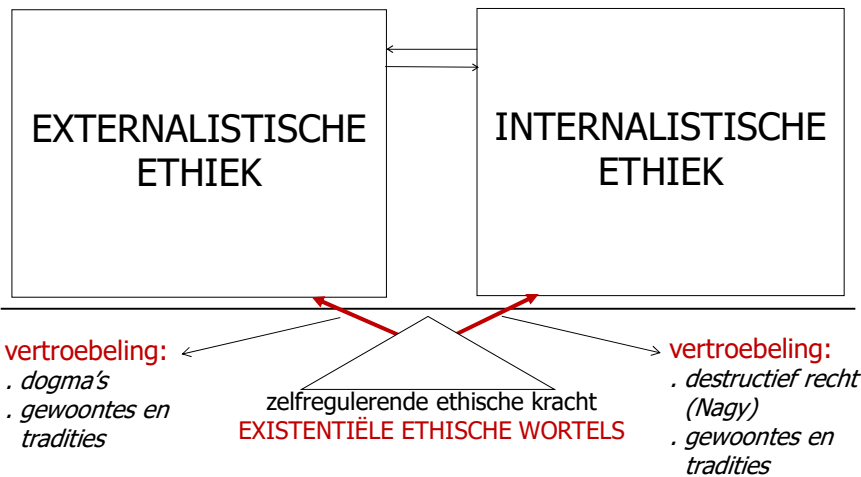
zelfregulerende ethische kracht
EXISTENTIËLE ETHIEK

© www.johandeklerck.be

30

30

ÉÉN EXISTENTIËLE ETHIEK, TWEË UITINGEN

31

ASSENSUS EN EEN INTERNALISTISCHE ETHIEK I

- radicale individualisering van waarden en normen
- waarden; ethische opvattingen worden verworven door *ervaringen* niet meer door het trainen van regels, religieuze geboden, tgo. vroeger (catechismus), andere religies, culturen, ...
- diversiteitsamenleving: alles lijkt en moet naast elkaar kunnen bestaan (kledij, levensstijl, opvattingen, eetgewoontes, ...)
  - *alles kan en mag gezegd, getoond, gedaan, ... worden*
  - *ervaringen worden de kern voor mening-vorming*

© www.johandeklerck.be

32

32

ASSENSUS EN EEN INTERNALISTISCHE ETHIEK II

- op zoek naar diepere verankering tegen het extreme relativisme van de postmoderne samenleving
  - *onstabiel, veranderlijk, onvoorspelbaar*
  - *verlangen naar 'bevrijding', bv. gender, racisme, politiegeweld, ...*
  - *wat kan? mag? ... : slachtofferschap (incl. climate change) als referentie*
  - *'herontdekking' existentiële grond versus ethisch relativisme*
- onderwijs:
  - *leerlingen zijn subject van hun eigen uniek leer- en levensverhaal*
  - *ethische referenties worden intern (internalistische ethiek)*
  - *van 'ervaringsgericht leren' naar een 'ervaringsgerichte waardenopvoeding'*
    - is niet gelijk, aan gevoelens of sentiment
    - geen opgelegde normatieve conclusie, maar het antwoord, inzicht, ... door de leerlingen laten komen
    - volledige horizontaliteit, met een vol-waardige eigen inbreng

© www.johandeklerck.be

33

33

EVEN NADENKEN

ASSENSUS EN INTERNALISTISCHE ETHIEK

- *hoe probeer jij je leerlingen, je kinderen te motiveren?*
- *waar halen ze hun argumenten vandaan? wat zeggen ze dan?*
- *wat zou je kunnen doen als je vertrekt van je eigen ervaringen?*

* **BREAKOUT ROOMS 4 PERSONEN**
* **PLENAIRE TERUGKOPPELING**

© www.johandeklerck.be

34

34

1. INLEIDING
2. HERFSTTIJ DER MODERNITEIT
3. DRIE NORMATIEVE TIJDPERKEN
4. ASSENSUS EN EEN INTERNALISTISCHE ETHIEK
- 5. ONDERWIJS EN GEZAG**

HERFST/WINTER DER MODERNITEIT en de jongeren: onderwijs en gezag (1)

VROEGER
van moreel object ...

- . objectieve, externe ethiek
- . individu: enkel als deel van geheel
- . sterke impliciete consensus
- . ouders en leerkracht: één front
- . druk van collectief: consensus
- . beantwoorden aan regels
- . schrik voor straf, sanctionering
- . soms tegen ervaringen in
- . ingelepeld, ethisch consumentisme
- . verticale structuur, opgelegd

NU
... naar moreel subject

- . subjectieve, interne ethiek
- . radicale individualisering
- . ieder zijn gedacht
- . front is verdwenen
- . collectief valt uiteen: assensus
- . regels maken weinig indruk
- . straf maakt ook soms weinig indruk
- . ervaringsverbonden
- . actief gebeuren door ervaring
- . horizontaal, dialoog en ontmoeting

HERFST/WINTER DER MODERNITEIT en de jongeren: onderwijs en gezag (2)

gevolgen:

- . opgelegde regels zijn niet meer ervaringsverbonden voor jongeren
- . jongeren nemen regels aan, maar dit is oppervlakkig en niet in de diepte
- . jongeren worden 'ethische doe-het-zelvers'

existentiële ethiek:

- . bron onder interne ethische ervaring én onder externe normativiteit
- . ethische opvattingen van een samenleving of individu kunnen existentieel problematisch zijn
- . gemeenschappelijke bron, los van gender, ethnische, culturele verschillen
- . is toegankelijk als men doorheen culturele relativiteit kijkt
- . is toegankelijk in de mate dat men existentieel vrij is
- . wordt zichtbaar in extreme situaties (cf. smsjes 11 09)

© www.johandeklerck.be

37

37

GEZAG EN OPVOEDING Omgaan met relaties in de assensustijd I

- consensustijd (tot de jaren '70): relaties dwingend verticaal
  - . *opvoeder had gezag vanuit zijn functie*
  - . *spontaan respect voor zijn positie van volwassene, leraar, ...*
  - . *angst voor straf- en sanctiedreiging, sociale afkeuring*
  - . *discipline was overal (nette kledij en taalgebruik, niets laten slingeren, geen vlekken maken, 2 woorden spreken: thuis, op straat, school, bus, kerk,*
  - . *gedeelde beleefdheid(sregels) in omgang "ja, mijnheer", "opstaan voor ..."*
- dissensustijd (vanaf de jaren '70 tot rond 2000): relaties verticaal
  - . *rebellie tegen het gezag (hippies, ...), maatschappelijke vernieuwingen*
  - . *zoeken naar nieuwe vrijheden (relaties, opvoeding, opvattingen, ...)*
  - . *gezagsdragers motiveren hun keuzes, verantwoorden zich*
  - . *groeierende inspraak, ... : onderhandeling over belangen en conflicten*
  - . *discipline brokkelt af voor de jongere generaties*

© www.johandeklerck.be

38

38

GEZAG EN OPVOEDING

Omgaan met relaties in de assensustijd II

- assensustijd (vanaf 2000): relaties horizontaal
  - . *men is niet langer onder de indruk van posities, titels, opmaak, uniform*
  - . *oude vormen van respect doen het niet langer, bv. een leerkracht is niet langer een "leider", maar "dienaar" van de "klant"*
  - . *opgelegde regels worden niet zomaar genomen, en uiteenlopend geïnterpreteerd*
  - . *veelheid van omgangsstijlen*
  - . *diversiteit in de samenleving, diversiteit van waarden en opvattingen*
  - . *klanten, collega's, ... worden mondiger*
  - . *argumentaties vanuit regels, reglementen, ... doen het niet meer*
  - . *argumentaties vanuit "positie" ("wie is hier de baas?") werken niet meer: dit is sterker bij jongeren en jongvolwassenen, die posities niet snappen*
  - . *omgeving biedt niet zomaar steun door bv. afkeuring of ingrijpen*

© www.johandeklerck.be

39

39

ASSENSUSTIJD

naar een nieuw gezag I

- authenticiteit:
  - . wees wie je bent en speel geen rol
  - . wees transparant in je kwaliteiten en in je grenzen
  - > *subjectieve ervaringsethiek*
- expertise en vakkennis:
  - . je bent expert in je functie
  - . straal je expertise uit
  - . antwoord geven op expertisevragen
  - . betrokkenen informeren rond problemen en oplossingen
  - > *hier ben je de 'meerdere'*

© www.johandeklerck.be

40

40

ASSENSUSTIJD naar een nieuw gezag II

- ontmoetingsvaardigheid / relationele vaardigheid:
  - . denk "horizontaal", niet "verticaal" ("ik ben de baas")
  - . (emotioneel) opbod, roepen, schreeuwen, dreiging met geweld werken niet, maar maken het alleen maar erger
  - . vervang "!" door "?", en wees nieuwsgierig, stel vragen
  - . luisterbereidheid en dialoogvaardigheid
  - . appeleer niet zozeer op "reglementen", maar spreek leerlingen aan op hun ervaringen
  - . combineer wijzen op de "regels van het speelveld" met vragen
  - . blijf in dialoog met de leerlingen, collega's, ouders, ... ook bij sterke emoties
  - . bij spanningen: schakel collega's in

© www.johandeklerck.be

41

41

EVEN NADENKEN

Denk na over de volgende casussen vanuit de hierboven geschetste kaders:

- *hoe begrijp je de casus? Wat is er aan de hand?*
- *welke reactiemogelijkheden zie je? Hoe zou je het aanpakken vanuit je rol als leerkracht, ondersteuner, begeleider, ... ?*
- *hoe kan je rekening houden met de hierboven geschetste maatschappelijke ontwikkelingen en verschuivingen?*

* *BREAKOUT ROOMS 4 PERSONEN*
* *PLENAIRE TERUGKOPPELING*

© www.johandeklerck.be

42

42

EVEN NADENKEN CASUSSEN I

1. ... Piet (15j) krijgt een sanctie tijdens de les omwille van onbehoorlijk gedrag. Hij stuurt onder zijn lessenaar een sms naar zijn papa, die nog voor de pauze verontwaardigd naar de directeur telefoneert, en hem de niet te misverstane boodschap geeft dat de straf onrechtvaardig is, die leerkracht op niets trekt, en zegt dat Piet die straf niet zal maken ...

2. *Marcel, een leerkracht oude stempel, vindt de leerlingen tegenwoordig grof en onbeschoft. Hij wil hen "manieren leren" en staat op de klassieke beleefheidsregels, die hij probeert af te dwingen door hard te straffen en te zeggen dat de leerkracht de baas is, en dat de leerlingen moeten luisteren. Dit leidt van kwaad tot erger. Hij verliest de controle nu de klas er een hilarisch spelletje van maakt.*

3. ... Jan moet nablijven op woensdag voor strafstudie omwille van brutaal en agressief gedrag. De school krijgt van thuis de boodschap dat ze dit niet nemen, dat hij niet zal komen want dat hij naar de training moet voor de voetbal.

* **BREAKOUT ROOMS 4 PERSONEN**
* **PLENAIRE TERUGKOPPELING**

© www.johandeklerck.be

43

43

EVEN NADENKEN CASUSSEN II

4. *Mieke volgt 'Verzorging' binnen het BSO. Ze vertoont autistiform gedrag, maar haar ouders willen haar kost wat kost aan een diploma helpen. Ze oefenen zeer hard met haar zodat ze toch wat vaardigheden verwerft. Tijdens haar stage loopt het fout. Ze leerde dat ze om 11u moet verversen en als een peutertje al om 9u20 zijn pamber en kleertjes onderpoept, snapt ze niet dat ze moet verversen: "11u is 11u". Zo maakt ze fouten, slaagt niet voor haar stage en haar opleiding. Haar ouders nemen dit niet en gaan in beroep, tot in Brussel.*

5. Een leerkracht wiskunde maakt een fout op het bord, die ze te laat opmerkt. Ze probeert deze angstvallig en onhandig te camoufleren. De klas vindt dit geweldig grappig en het leidt tot een stevige heisa. De leerkracht, in haar eer gekrenkt, wordt boos ("Als leerkracht, sta je boven de leerlingen en maak je geen fouten") en begint straf uit te delen.

* **BREAKOUT ROOMS 4 PERSONEN**
* **PLENAIRE TERUGKOPPELING**

© www.johandeklerck.be

44

44

GESPREK

*Wat riep deze lezing bij je op? Welke vragen heb je?
Welke opmerkingen? Wat neem je mee naar jouw
praktijk, je werksituatie?*

? : "dit riep bij mij deze vraag op ..."

! : "ik kreeg dit inzicht ..."

/ . . . : "dit wil ik er aan toevoegen ..."

© www.johandeklerck.be

45

45

*SOM Leuven, Leerlabo
Webinar 3 mei 2021*

1. INLEIDING
2. HERFSTTIJ DER MODERNITEIT
3. DRIE NORMATIEVE TIJDPERKEN
4. ASSENSUS EN EEN INTERNALISTISCHE ETHIEK
5. ONDERWIJS EN GEZAG

© www.johandeklerck.be

46

46

MEER INFO?

- > www.johandeklerck.be
- > johan.deklerck@gmail.com
- > Deklerck, J. (2011), De preventiepiramide. Acco, Leuven

© www.johandeklerck.be

47